

ENERJİDE YEREL KALKINMANIN ANAHTARI;
ENERJİ KOOPERATİFLERİ

***Gülsüm Gözde AYANOĞLU**
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

GİRİŞ

Ülkelerin ekonomik kalkınmalarında zorunlu olan temel girdilerin başında, enerji kaynakları yer almaktadır. Sürdürülebilir enerji politikaları, arz güvenliğinin sağlanması ve temin kaynaklarının çeşitlendirilmesinin yanı sıra, kullanılmak istenen enerji türünün maliyetinin düşürülmesini, talep edilen miktarda ve yüksek kalitede topluma arz edilmesini hedeflemektedir. Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi istikrarlı bir sisteme bağlı olmakla birlikte, enerji kaynaklarının başlıca öznesi olan fosil yakıtlarda bu sistem gerek politik gerekse çevresel faktörler nedeniyle uzun vadede sürdürülememektedir. Yakın zamanda yaşanan “Arap Baharı” ve Japonya’da meydana gelen Fukushima Daiichi Felaketi, küresel enerji konusunda hem siyasi hem de çevresel konularda yaşanan istikrar problemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Özellikle, 70’li yıllarda yaşanan petrol krizi ve sonrasında ülke enerji politikalarında yaşanan değişimler geçmişte yaşanan olaylardan ders alınması gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

İnsan varlığı için tehdit oluşturmaya başlayan çevre sorunları ve buna paralel artan enerji fiyatları, çevreye duyarlı vatandaşları bir araya getirerek yenilenebilir enerji alanında, kooperatif çatısı altında faaliyet göstermelerini sağlamıştır. Bu doğrultuda, başarılı teşvik mekanizmalarının da katkısı ile yenilenebilir enerji kooperatifleri, Almanya, İngiltere ve Danimarka başta olmak üzere Avrupa’da kurulmuştur. Daha sonra bu ülkeleri Kanada, ABD¹, Avustralya gibi ülkeler takip etmiştir. Sonuç olarak, dünya çapında yenilenebilir enerji alanındaki kooperatifleşme hareketi, kırsalda uygulanan bir sistem olmaktan çıkıp diğer şirket türleri ile rekabet edecek seviyelere ulaşmıştır.

¹Aslında ABD’de enerji kooperatifçiliği özellikle elektrik alanında 1940’lı yıllara dayanmasına rağmen söz konusu kooperatifler üretimlerinde enerji kaynağı olarak yenilenebilir kaynakları son dönemlerde kullanmaya başlamıştır.

Enerji gibi önemli bir alanda neden kooperatiflere başvurulduğu sorusunun cevabı kooperatifçilik kavramının tanımında gizlidir.

Kooperatifçilik (Co-operation), birlik ve çalışma anlamına gelen “Co” ile “operation” kelimelerinden oluşan ve ekonomik işbirliğini ifade eden bir terimdir. Uygulamadaki anlamı, ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan birlik ya da üreticilerin, aracıyı ortadan kaldırarak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık olan kooperatif, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’ nun 1. maddesinde;

“Tüzel kişiliğe haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklık..”

olarak tanımlanmıştır. Kooperatifçilik konusunda önemli ülkeler arasında yer alan Almanya Kooperatifler Kanunu’ nun 1. maddesinde ise kooperatifler;

“Üye sayısı sınırlı olmayan, amaçları üyelerinin kazancını veya ekonomik gereksinimlerini yahut sosyal veya kültürel gereksinimlerini ortak ticari işletme işletmek yoluyla desteklemeyi amaçlayan ortaklıklar..”

şeklinde tanımlanmıştır.

Tanımlamalardan yola çıkarak kooperatifleri kısaca, toplumsal sorumluluk bilinciyle bir araya gelen kişilerin ekonomik, sosyal, kültürel istek ve ihtiyaçlarının, demokratik usullerle karşılandığı, yerel kalkınmanın sağlanmasında etkin rol oynayan ve ortaklarına ekonomik hayata aktif katılım imkanının tanındığı bir yapı olarak tanımlamak mümkündür. Bu kapsamda kooperatiflerin neden enerji gibi önemli bir alanda faaliyet gösterdiği net bir şekilde anlaşılabilir.

Kooperatifçiliğin sahip olduğu bu anlamdan yola çıkarak pek çok gelişmiş ülke yapmış olduğu hukuki düzenlemeler ile enerji alanında kooperatifleşmenin yolunu açmıştır. Bu kapsamda bugün, Almanya ve Danimarka’da yenilenebilir enerji tesislerinin yarısından fazlası,

toplumun ekonomiye ve enerji piyasasına katılımını sağlamada önemli bir yeri olan kooperatif şeklinde kurulmaktadır.² Bunun nedeni, sadece bu ülkelerde değil yenilenebilir enerji kooperatiflerinin kurulduğu tüm ülkelerde, toplumsal dayanışma bilinci ile hareket eden ülke halkının, yerel ihtiyaçlarını ve kendi enerji bağımsızlıklarını kazanma isteğidir. Bu sayede, ülkelerin yenilenebilir enerji politikaları ile ilgili yapı, ölçek ve üretimde kullandığı çeşit bakımından önemli farklılıklar olmasına rağmen, kooperatiflerin enerji konusunda diğer şirket türlerinden herhangi bir fark gözetilmeden faaliyet gösterebildiği görülmüştür. Özellikle Avrupa’da uygulanan olumlu teşvik mekanizmaları kısıtlı ekonomik imkanlar ile kurulan yenilenebilir enerji kooperatiflerinin gelişimi için önemli bir itici güç olmuştur. Danimarka ve Almanya’nın bu konudaki uzun süreli başarısının yegane sebebi, yenilenebilir enerji alanındaki teşvik mekanizmaları içinde en yaygını olan “Tarife Garantili Program”ı (Feed-in Tariff) uygulamalarıdır.³ Feed-in-Tariff (FIT)⁴ mekanizmasını cazip kılan en önemli husus, devletin yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektrik enerjisine, şebeke üzerinden pazar değerinin üzerinde bir fiyattan ve belli bir süre için satın alma garantisi vermesidir.

Enerji Kooperatifçiliğinde Örnek Bir Ülke; Amerika Birleşik Devletleri

Sera gazı emisyonu konusunda ilk sıralarda yer almasına rağmen halen Kyoto Protokolü’ne taraf olmayan ülkede, son dönemde temiz enerji ve yenilenebilir kaynaklar daha çok konuşulmaya başlanmış, 2005 yılında “2005 Enerji Politikası Kanunu (The Energy Policy Act of 2005)” kabul edilmiştir. 2009 yılında “Amerika Temiz Enerji ve Güvenliği Kanunu (American Clean Energy and Security Act)” adı altında çıkarılan kanunla, yenilenebilir kaynaklara yönelik teşvikler ve karbon kotaları içeren emisyon politikaları getirilmiştir.⁵ Söz konusu kanun ile ABD, 2009 yılında %40’ı biyoyakıtlar, kalan kısmı ise yenilenebilir enerji için kullanılmış olan, 18,2 milyar \$ toplam destek rakamı ile temiz enerjiye en çok kaynak ayıran ülke olmuştur. ABD yeni kanun ile 2025 yılına kadar yenilenebilir enerji ve enerji

²McMurtry,J.J.&Lipp,J.(January 2012). “Renewable Energy Co-op Review: Scan of Modals&Regulatory Issues”, 09.10.2012, http://www.cooperativedifference.coop/assets/files/National/RE_Co-op_Review_RegulatoryScan_Jan2012.pdf

³Lipp, J.(2007). “Lessons for Effective Renewable Electricity Policy from Denmark, Germany and United Kingdom in Energy Policy”,Vol.35, p.5481-5495

⁴Feed-in-Tariff- Tarife garantili program, pazarın gelişimini hızlandırma amaçlı olup, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı belli bir seviyeye geldiğinde durdurulmaktadır. Başka bir deyişle FIT uygulaması ekonomik olarak sürdürülebilir olmamaya başladığı anda durdurulan bir teşvik mekanizmasıdır.

⁵Deloitte (2011). “Yenilenebilirler İçin Yeni Hayat Yenilenebilir Enerji Politikaları ve Beklentiler Raporu”,s.17,erişim;10.11.2012,http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey_tr_enerjisektoru_yenilenebilirenerji_060511.pdf

verimliliğine 90 milyar \$ ayırmayı planlamıştır.⁶ Ayrıca, 2009 yılının Ocak ayında, ABD Başkanı Barack Obama ve Başkan Yardımcısı Joe Biden tarafından yayınlanan “*Amerika için Yeni Enerji (New Energy for America)*”⁷ planında belirlenen hedefler sonucunda ülkede birçok yeni proje uygulanmaya başlanmıştır.

ABD’de yenilenebilir enerji konusunda yapılan düzenlemeler ile getirilen teşvikler, sadece anonim ve limited şirketleri değil kooperatifleri de etkilemiş ve yenilenebilir enerji alanında faaliyet göstermelerini sağlamıştır. Kooperatifçilik konusunda oldukça basit düzenlemeler bulunan ülkede kooperatifler, 1922 yılından beri kısa bir hükümet karnamesine göre kurulmaktadır.⁸ Alman kooperatif öncüleri Raiffeisen ve Schulze’un etkisi ile 19. yüzyılın ikinci yarısında⁹ çiftçiler tarafından sütçülük, meyve, pamuk ve hayvancılık alanında kurulan kooperatifler, 1930 yılından sonra büyük gelişme kaydederek enerji de dahil bir çok alanda faaliyet göstermeye başlamıştır.

Bugün Amerika Birleşik Devletleri, Ulusal Kooperatif İşletme Birliği (National Cooperative Business Association) verilerine göre, üç trilyon dolardan daha fazla varlıkları olan yaklaşık 30,000 kooperatifin sağladığı 500 milyar doların üzerindeki gelir ile güçlü bir kooperatif iş sektörüne sahiptir.¹⁰ Bunların içinde elektrik kooperatiflerinin payı oldukça büyüktür. Söz konusu kooperatiflerin edinmiş olduğu bu pay, 1930’lu yıllarda ABD’nin kırsal kesiminde meydana gelen hizmet boşluğu sayesinde kazanılmıştır. Öyle ki 1930’lu yılların son dönemlerinde kırsal bölgelerdeki on evden dokuzunda elektrik bulunmayan ülkede, bölge halkı ekonomisini tamamen tarıma bağlamış, fabrikalar ve işletmeler elektriğin olduğu şehirlere kurulduğu için kırsal alana yatırımlar yapılmamıştır. Bu durum uzun yıllar enerji şirketlerinin ülkedeki kırsal bölgeleri görmezden gelmesine neden olmuş ve bölge halkı kendi kaderleriyle baş başa bırakılmıştır. Söz konusu durum, kırsal kesimin yerel elektrik ihtiyacını karşılayabilmesi için elektrik kooperatiflerinin kurulması amacıyla, düşük faizli ve uzun vadeli kredi programlarının yanı sıra tekniksel, yönetsel ve eğitimsel yardımlar yürütecek olan “*Kırsal Elektrifikasyon İdaresinin (Rural Electrification Administration -*

⁶ a.g.e. s.17.

⁷Ayrıntılı bilgi için bkz. Barack Obama and Joe Biden: “*New Energy for America*”, p.1-8, http://energy.gov/sites/prod/files/edg/media/Obama_New_Energy_0804.pdf

⁸ Mülâyim, Z. G. (2003). “*Kooperatifçilik*”, Ankara: Yetkin Yayınevi

⁹ Bilek, A. (June 2012). “*Revitalizing Rural Communities Through the Renewable Energy Cooperative*”, Series on the German Energy Transition, p.3-6.

¹⁰ a.e.g., p.3-6.

REA)'' 1935 yılında kurulmasını sağlamıştır. ABD Başkanı Roosevelt'in 1929 yılında yaşanan ''Büyük Buhran'' nedeniyle geliştirdiği ve 1933-1936 yılları arasında uygulanan ''Yeni Düzen (New Deal)'' programının bir parçası olarak kurulan REA, 1939'a kadar 288 bin eve hizmet veren 417 kırsal elektrik kooperatifinin kuruluşuna yardım etmiştir.¹¹ REA, 1994 yılında kongre tarafından ''Kırsal Yardımlar İdaresi (Rural Utilities Service -RUS)'' olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Kırsalda meydana gelen enerji yoksunluğunu gidermek amacıyla kurulan kırsal elektrik kooperatiflerinin büyük bir kısmı, bugün tüm dünyada meydana gelen gelişmeler doğrultusunda faaliyetlerini yenilenebilir kaynaklar üzerinden devam ettirmektedirler. Bu kapsamda, özellikle kırsal enerji kooperatiflerinin ulusal çatı kuruluşu olan ''Ulusal Kırsal Elektrik Kooperatifleri Birliği (National Rural Electric Cooperative Association- NRECA)'' tarafından yayınlanan verilere¹² göre kooperatifler, 47 eyalette 40 milyondan fazla tüketiciye elektrik sağlamaktadır. Mevcut durumda yenilenebilir enerji teknolojilerinin uygulanması için büyük gayret gösteren ve ülke çapındaki tüm kooperatiflerin yaklaşık %94'ünü oluşturan 793 kooperatif, 15 milyon kooperatif ortağına, yenilenebilir enerji seçeneği sunarak toplamda 987 MW'lık yenilenebilir enerji üretim kapasitesine sahip olmuştur.

Avrupa'dan bir örnek; Almanya

1973 yılında petrol krizi ile başlayan enerji sıkıntısından sonra ülkeler, nükleer enerjiden yararlanmaya daha fazla önem vermeye başlamış, 1979 yılında yaşanan ikinci petrol krizi ile de nükleer enerji dünya platformunun üst seviyelerine oturmuştur. Bu süreç içerisinde Almanya da nükleer enerjiye yönelik çalışmalarını hızlandırmış ve bugüne kadar toplam 17 nükleer santral hizmete sokulmuştur.

Enerji politikası genel olarak nükleer enerji üzerine kurulu olan ülkede, dünya ile eş zamanlı olarak yenilenebilir enerjiye olan eğilim de artmış ve bu yönde vatandaşları teşvik edecek birçok çalışma yapılmıştır. İlk olarak, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları için sabit ücretlerin belirlenmesine karar verilmiş ve bu kapsamda, 1991'de yürürlüğe giren ''Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından

¹¹ University of Wisconsin, Center for Cooperatives, ''Research on the Economic Impact of Cooperatives-2009'',19.11.2012, <http://reic.uwcc.wisc.edu/electric/>

¹² Veriler için; National Rural Electric Cooperative Association- NRECA, ''Interactive Maps'', 08.12.2013. <http://www.nreca.coop/about-electric-cooperatives/maps/>

Üretilen Enerjinin Şebekeye Girmesi Kanunu (Stromeinspeisungsgesetz für Erneuerbare Energien)” ile “Tarife Garantili Program” (Feed-in Tariff Program) uygulanmaya başlamıştır. Söz konusu Kanun ile yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi yapan tüm girişimcilere 15 ila 20 yıla kadar uzanan sabit fiyat garantisi ile ürettikleri enerjiyi satmalarına imkan tanınmıştır.¹³ Kanunun ardından 2000 yılında yürürlüğe giren “Alman Yenilenebilir Enerji Kanunu (Erneuerbare-Energien-Gesetz, EEG)” ile getirilen yeni tarifeler ve sağlanan destekler, ülkede yenilenebilir enerji alanında yapılan yatırımların artmasına neden olmuştur.

Yenilenebilir kaynaklardan enerji üretiminin teşviki amacıyla uygulanan tarife garantili sistem ve dönüşüm projesi ile ulaşılmak istenen asıl hedef, elektrik pazarına sahip büyük şirketlerin tekelciliğine son vermek ve eşit şartlarda uygun fiyatlı enerji arzını gerçekleştirebilmektir. Alman kurumları ve yenilenebilir enerji destekleyicilerinin, yenilenebilir kaynaklara dayalı enerji sistemi içerisinde kooperatifleri asıl unsur olarak görmelerinin sebebi de bu hedefin bir sonucudur. Bu durum, ülkede vatandaşların yenilenebilir enerji alanına yönelimini giderek artırmış ve hazırlanan projeler daha çok kooperatifler çatısı altında uygulanmaya başlamıştır. Kurulan bu tesislerin bir kısmına tesisin kurulduğu yerdeki bölge halkının sahip olması ve getirilerinden faydalanması ile başta oluşan ön yargının da giderilebileceği öngörülmüş ve bu öngörünün gerçekleştirilmesinde yıllardır farklı sektörlerde büyük başarılar elde etmiş olan “Raiffeisen Modeli” en önemli araç olmuştur.

Dünyada çok amaçlı tarımsal kooperatifçilik hareketinin ilk öncüleri arasında yer alan Almanya bu alanda örnek teşkil eden ülkelerden biri haline gelmiştir (Bilek, 2012). 1889 tarihinde yürürlüğe giren ve zamanla çeşitli değişiklikler yapılan “Almanya Kooperatifleri ve İktisadi Kooperatifler Hakkında Kanun (Kooperatifler Kanunu - GenG)” ile kooperatifler, diğer şirket türlerinden farklı olarak ayrı bir hukuki konuma kavuşturulmuştur. Alman kooperatifçiliğinde önemli bir yeri olan Friedrich Wilhelm Raiffeisen (1818-1888) ve Herman Schultze-Deltizsch (1808-1883) “Kendi Kendine Yardım”, “Kendi Kendini Yönetim” ve “Kendini Denetim” olan Alman Kooperatif modelinin geliştirilmesinde etkin rol oynamıştır¹⁴. Temel prensip, bireysel faaliyetlerle gerçekleştirilemeyecek kolektif amaçların bireyler tarafından gerçekleştirilmesini sağlamak olan Almanya’da, kooperatifler ekonominin önemli

¹³ Deloitte 2011, a.g.e. s.7

¹⁴ Bilek (2012),a.g.e. s. 3-6.

aktörleri haline gelerek birçok ülkede kooperatifçilik hareketi uygulamasının çıkış noktasını oluşturmuştur.¹⁵ Daha ziyade kırsal kesimdeki çok amaçlı kooperatifler için geliştirilmiş olan model, daha sonra diğer kooperatifler için de uygulanmaya başlanmıştır. Bugün Almanya’da yaklaşık 5450 kooperatif ve yaklaşık 18 milyon kooperatif ortağı bulunmaktadır.

Almanya’da, günümüzde yenilenebilir enerji ile kooperatifçiliğin birleştirilmesi sayesinde yerel bir enerji devrimi gerçekleştirilmiştir. Kurulan kooperatifler ile fosil yakıtlara dayanan merkezi enerji sistemleri dağıtılarak, yenilenebilir enerji tedarikine dönüştürülmeye başlanmış, yerel menfaat sahiplerinin kooperatif ortağı olması ile toplumun ekonomik gelişime katılması mümkün kılınmıştır. Tüm bu nedenler bu alanda yeni kooperatiflerin artmasında etkili olmuştur. Öyle ki, Almanya’da bulunan enerji kooperatifleri 2007 yılından bu yana neredeyse 6 kat artmıştır.

Almanya’da kurulan Weissacher Tal Enerji Kooperatifi¹⁶, 2008 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan sonraki bir ay içinde, üçlü güneş panellerini kuran kooperatif söz konusu paneller için uygun yeri ise Aichholzhof’da bulunan ve belediyeye ait olan itfaiye deposunun, Oberweissach’daki bir ilkokulun ve Brunch’da bulunan antreponun çatılarına yerleştirmiştir. Belediye tarafından bedelsiz olarak sağlanan bu destek sayesinde vatandaşlar, büyük yatırımlar yapmak zorunda kalmadan kooperatifi faaliyete geçirmiştir. Kooperatif’te bulunan 14.000’den fazla pay, her biri 50 €’dan olmak üzere, o bölgede ikamet eden kişiler tarafından satın alınmıştır. Faaliyetine 107.000 € ile başlayan kooperatif, o yıl Aralık ayına kadar, yani sadece 1 ay içinde, yatırım miktarını 394.000 €’ya kadar yükseltmiştir. Bu yatırımların büyük bir çoğunluğu, Belediye binasının çatısında bulunan ve yılda 330,000 kW elektrik üreten 10 fotovoltaik tesisin kurulumunda kullanılmıştır.

20 yıllık dönem içinde beklenen %4’lük yatırım getirisi ile Weissacher Tal Enerji Kooperatifi, bugün başarısından dolayı gurur duyulabilecek bir noktaya gelmiştir. Kurucularının bu alanda profesyonel olmamasına rağmen kooperatif, bir kooperatif bankası olan Raiffeisenbank ve yerel kooperatif derneklerinden aldıkları uzmanlık destekleri, ticari

¹⁵ a.g.e. s. 3-6

¹⁶ DGRV - German Co-operative and Raiffeisen Confederation, (2012a)“Energy Cooperatives; Citizens, Communities and Local Economy in Good Company”, 14.09.2012, [http://www.dgrv.de/weben.nsf/272e312c8017e736c1256e31005cedff/41cb30f29102b88dc1257a1a00443010/\\$FILE/Energy_Cooperatives.pdf](http://www.dgrv.de/weben.nsf/272e312c8017e736c1256e31005cedff/41cb30f29102b88dc1257a1a00443010/$FILE/Energy_Cooperatives.pdf)

faaliyetlerin planlanması ve ticari girişimlerde sağlanan yüksek standart garantisi sayesinde bu seviyeye ulaşabilmiştir. İlk aşamada dışarıdan sağlanacak destekler önem arz etse de kooperatif kurucularının da atacakları adımları bilerek hareket etmeleri kooperatifin bugünkü gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Çünkü bazı düzenlemeler kuruluşun ihtiyaçlarına göre bireysel değerlendirme gerektirmekte olup dışarıdan alınan uzmanlık hizmeti ile bunu karşılamak güçtür. Yani önemli olan ve bu konuda başarıya ulaşmayı sağlayan husus; dahili bilgidir.

Weinssacher Tal Enerji Kooperatifi hakkında yapılan değerlendirmede çıkan en önemli sonuç, belediyelerin bu tür kooperatiflere kuruluş aşamasında vereceği destek ve paylaşacağı deneyimler ile katkıda bulunmasının, kooperatifin gelişimine ve sürdürülebilirliğine olumlu etkiler yarattığı hususudur.

SONUÇ

Verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere, ABD gibi gelişmiş ülkeler üzerinde yapılan incelemelerde yenilenebilir enerji alanında kurulan kooperatiflerin sosyal ve ekonomik kalkınmaya sağladıkları olumlu katkılar dikkat çekici niteliktedir. Söz konusu katkılar göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde enerji alanında kooperatifleşmenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ülke enerji sektörü içinde henüz bir örneği bulunmayan yenilenebilir enerji kooperatifçiliğinin enerji piyasasında alternatif yatırımlar oluşturacağı gibi ülke menfaatine de önemli rol oynamaktadır.

Mevcut durumda, **6446 sayılı “Elektrik Piyasası Kanunu”**nun 14’üncü maddesinde yer alan **“Lisanssız Yürütülebilecek Faaliyetler”** kapsamında azami bir megavata (1000 kW) kadar faaliyet gösterebilecek olan kooperatifler sayesinde yerel kalkınmaya ivme kazanacaktır. Yerel ve yenilenebilir kaynaklar kooperatifler sayesinde bölge halkının ihtiyaçlarına yönelik kullanılabilir. Özellikle yenilenebilir enerji yatırımlarının kooperatif çatısı altında değerlendirilmesi;

- Enerjinin tüketileceği yerde üretilmesiyle yerel kaynakların yerel halk tarafından kullanılması,
- İstihdam artışında yaratacağı olumlu etki,
- Toplumun ekonomiye katılımı,

- Yerel kalkınmayı sağlaması,
- Çevreye olumlu etkisi,
- Özellikle ülke enerji bağımlılık oranlarının düşürülmesi

hususlarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu doğrultuda, elektrik enerjisi üretimi konusunda kooperatiflerin faaliyet gösterebilmesi için söz konusu mevzuatlarda kısıtlayıcı değil sektörün gelişmesine yönelik düzenlemelerin yapılması, kooperatiflerin ülke kalkınmasına sağladıkları katkılar nedeniyle büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Barack Obama&Joe Bidden, “New Energy for America”, erişim:08.12.2013, http://energy.gov/sites/prod/files/edg/media/Obama_New_Energy_0804.pdf

Bilek, A. (June 2012). “Revitalizing Rural Communities Through the Renewable Energy Cooperative”, Series on the German Energy Transition.

Deloitte (2011). “Yenilenebilirler İçin Yeni Hayat Yenilenebilir Enerji Politikaları Ve Beklentiler Raporu”,s.17,erişim;10.11.2012, http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey_tr_enerjisektoru_yenilenebilirenerji_060511.pdf

DGRV - German Co-operative and Raiffeisen Confederation, (2012a)“Energy Cooperatives; Citizens, Communities and Local Economy in Good Company”,14.09.2012, [http://www.dgrv.de/weben.nsf/272e312c8017e736c1256e31005cedff/41cb30f29102b88dc1257a1a00443010/\\$FILE/Energy_Cooperatives.pdf](http://www.dgrv.de/weben.nsf/272e312c8017e736c1256e31005cedff/41cb30f29102b88dc1257a1a00443010/$FILE/Energy_Cooperatives.pdf)

Ayanoğlu, G. G. (2013). “Kooperatiflerde Toplumsal Sorumluluk İlkesi ve Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri”, Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı-Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Ankara.

Lipp, J.(2007). “Lessons for Effective Renewable Electricity Policy from Denmark, Germany and United Kingdom in Energy Policy”,Vol.35, p.5481-5495

McMurtry,J.J.&Lipp,J.(January 2012). “Renewable Energy Co-op Review: Scan of Modals&Regulatory Issues”, 09.10.2012, http://www.cooperativedifference.coop/assets/files/National/RE_Co-op_Review_RegulatoryScan_Jan2012.pdf

Mülayim, Z. G. (2003). “Kooperatifçilik”, Ankara: Yetkin Yayınevi

National Rural Electric Cooperative Association- NRECA, "Interactive Maps", 08.12.2013.

<http://www.nreca.coop/about-electric-cooperatives/maps/>

University of Wisconsin, Center for Cooperatives, "*Research on the Economic Impact of Cooperatives-2009*",19.11.2012, <http://reic.uwcc.wisc.edu/electric/>